

فصل نامه راهبرد

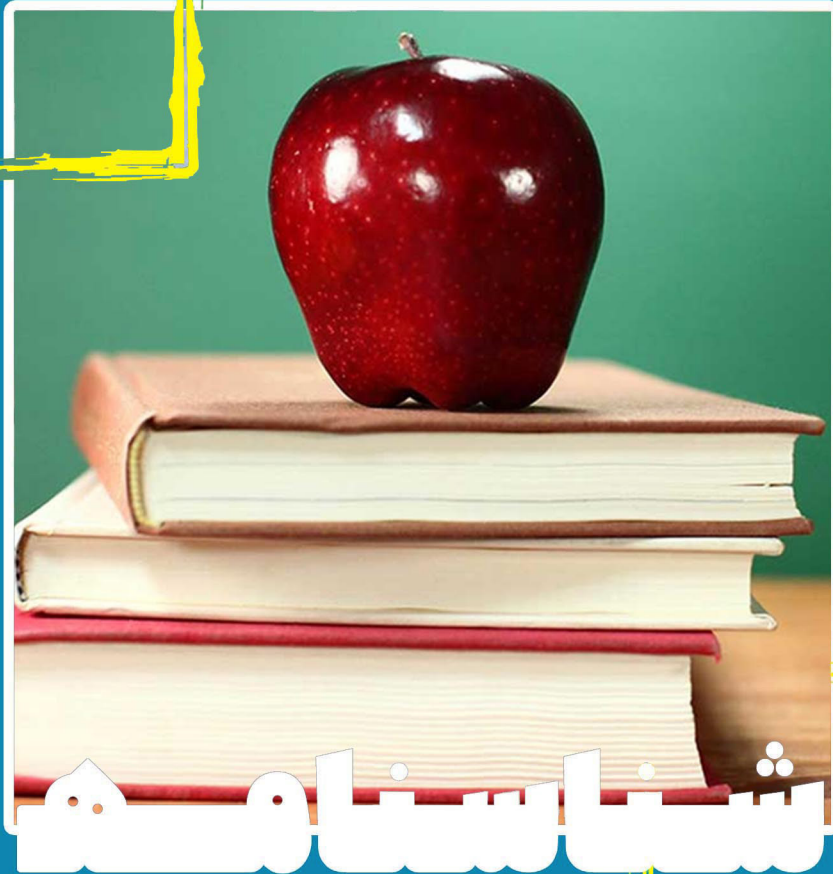
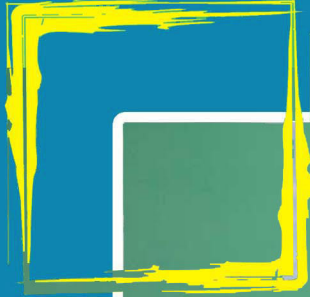
نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

اختلال های همبود با اختلال یادگیری
مکاتب و آراء تربیتی در بخش مدرسه
گزارش کارگاه مبانی روانشناسی خرد
بررسی صبر در اسلام و رابطه آن با خود مهارگری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

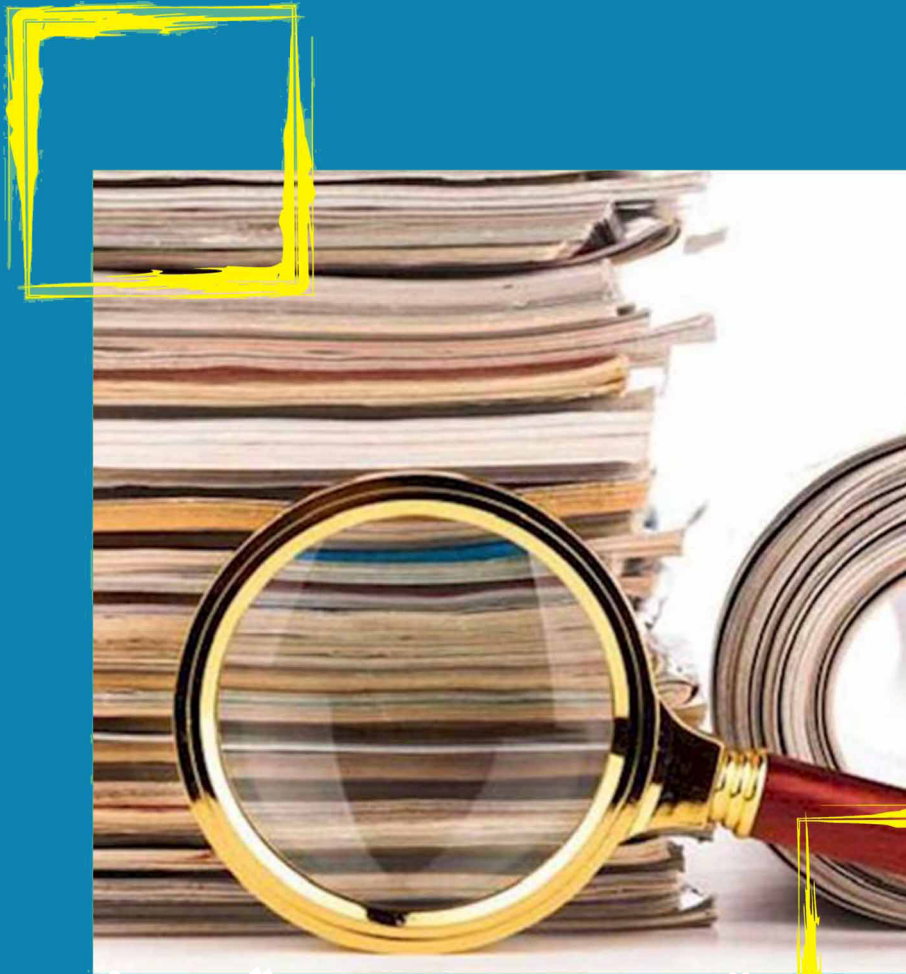
۲

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

نشریه علمی دانشجویی روانشناسی تربیتی، شماره ۳۴
صاحب امتیاز: انجمن علمی دانشجویی روان شناسی تربیتی
دانشگاه الزهرا (س)
استاد مشاور: دکتر مریم محسن پور
(عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا (س))
مدیر مسئول: انسیه سادات مصطفوی
سردبیر: حمیده یزدی
هیئت تحریریه: نسیم ایمانی، فاطمه فتاحی، نفیسه
سادات نکویی، آذین مظفری، معصومه رجبی، فتانه
صادقیان، سمیه صبح خیز، زهرا عبدی
طراح و صفحه آرا: ریحانه معززی

۵

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

مقالات علمی و گزارش

- ۵ ■ اختلال های همبود با اختلال یادگیری
- ۹ ■ مکاتب و آراء تربیتی در بخش مدرسه
- ۱۳ ■ مهارت حل مسئله
- ۱۵ ■ بررسی صبر در اسلام و رابطه آن با خود مهارگری
- ۱۹ ■ گزارش کارگاه مبانی روانشناسی خرد

سخن سردبیر

درودی به سرسبزی بهار و رایحه گل های بهاری به دوستان خوبمان در نشریه راهبرد

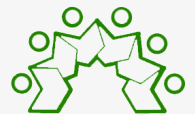
خوشحالیم که با شماره دیگری از فصل نامه در خدمت شما هستیم. نشریه راهبرد بر خود می بالد و می کوشد تا در حیطه روانشناسی تربیتی با حمایت دوستان بزرگووار به موضوعات متنوعی بپردازد. در این شماره به معرفی اختلال های همبود با ناتوانی های یادگیری، دیدگاه مکاتب و آراء تربیتی در بخش مدرسه و مهارت های حل مسئله پرداخته ایم.

از همه نیک اندیشان و علم دوستانی که در انتشار این نشریه یاری رساندند، صمیمانه سپاسگزارم.

حمیده یزدی
دانشجوی دکتری
روانشناسی تربیتی
دانشگاه الزهراء

۴

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۳

اختلال های همبود با اختلال یادگیری

حمیده سامانی
دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی
دانشگاه الزهرا

اختلال اضطرابی^۴

اضطراب چه اختلال اولیه باشد و چه ثانویه، تأثیر منفی آن بر فرآیند یادگیری در تمام مراحل آن قابل چشم‌پوشی نیست. اضطراب، شناخت‌های غیر مرتبط را وارد بخش ذخیره‌سازی محدود سیستم پردازش اطلاعات می‌کند. اطلاعات حواس پرت کننده ناشی از اضطراب، تمرکز توجه را مختل می‌کند و فضای حافظه کاری را مصرف می‌کند و در نتیجه پردازش اطلاعات ناکارآمد است. علاوه بر این، افرادی که سطوح بالایی از اضطراب را نشان می‌دهند، مهارت‌های فراشناختی (مثلاً استفاده از استراتژی و نظارت) را کمتر انجام می‌دهند. این اختلال فراشناخت و حافظه فعال همانطور که توسط پکرون و همکاران ذکر شده است، به دلیل اضطراب به اختلالات موجود در کودکان کم توان یادگیری می‌افزاید (خُدیر و همکاران، ۲۰۲۰). کودک در مواجهه با تجربه شکست‌های مکرر و غیرقابل توضیح، اغلب دچار اضطراب عملکردی می‌شود (چریف^۵ و همکاران، ۲۰۱۸). دانش‌آموزان مبتلا به اختلال یادگیری از نقایص اساسی روانشناختی یا عصب روانشناختی رنج می‌برند که مانع از عملکرد خوب تحصیلی می‌شود. اضطراب امتحان یکی از مشکلات شایع این افراد به ۳۲۲۵ معمولاً ترس از مدرسه یا اضطراب جدایی در کودکان کم‌سن‌تر دیده می‌شود. این ترس ناشی از جدا

اختلال یادگیری^۱ معمولاً با سایر اختلالات عصبی و رشدی و روانی همراه است که اختلالات روانپزشکی شایع‌ترین اختلالات همراه در میان کودکان مبتلا به اختلال یادگیری است. بسیاری از مطالعات وجود برخی از اختلالات روانپزشکی درونی و بیرونی را در کودکان مبتلا به اختلال یادگیری گزارش کردند. در میان اختلالات روانپزشکی بیرونی، رابطه قوی بین بیش‌فعالی و ناتوانی در خواندن یافت شد و اختلال سلوک^۲ (CD) پنج برابر بیشتر در کودکان مبتلا به اختلال یادگیری وجود داشت. اگرچه پژوهش‌ها داده‌های کمی در مورد ارتباط بین اختلال یادگیری و اختلالات درونی‌سازی گزارش کرده است، آخرین مطالعات نشان داده‌اند که بروز علائم درونی‌سازی بیشتر همراه با اختلالات اضطرابی و افسردگی شایع است. این بیماری‌های روانپزشکی همراه با اختلال یادگیری یا نتیجه مستقیم همان نقص در الگوهای پردازش مرکزی است که مشکلات یادگیری را ایجاد می‌کند یا باعث ناامیدی و شکست در پیشرفت تحصیلی می‌شود. ادعا می‌شود که این مشکلات دور باطلی را به حرکت در می‌آورد که کودک را به سمت فقر شناختی و اجتماعی-عاطفی هر چه بیشتر سوق می‌دهد (خُدیر^۳ و همکاران، ۲۰۲۰).

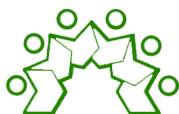
1 Learning Disorder

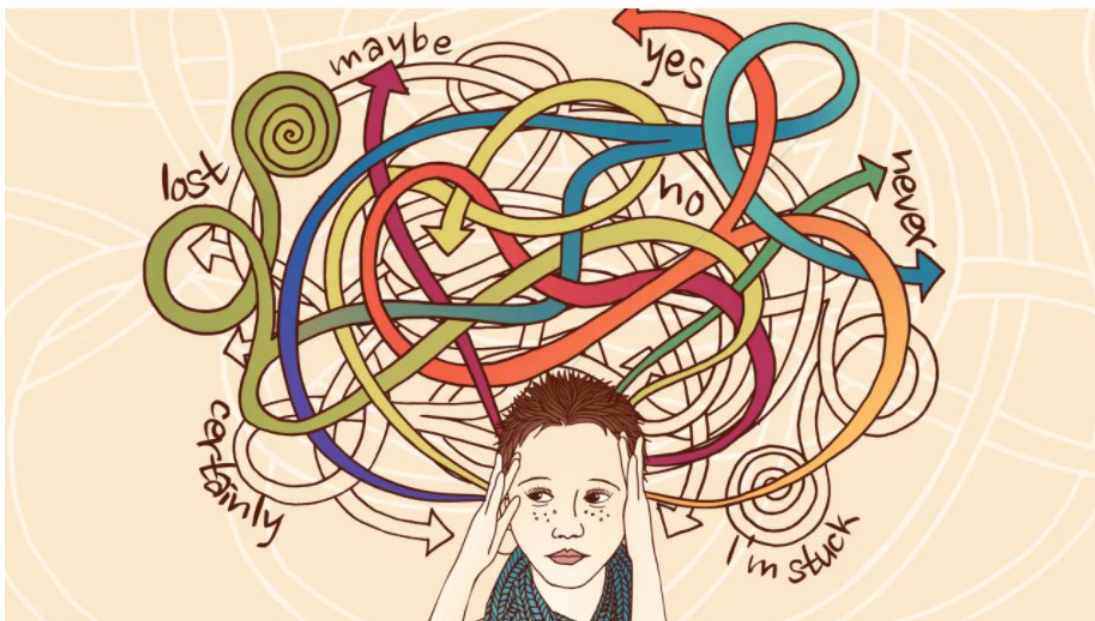
2 Conduct Disorder

3 Khodeir

4 Anxiety disorder

5 Cherif

در توجه و کمبود حافظه هستند که بر حافظه فعال آن‌ها اثر می‌گذارد. کودکان بیش فعال نیز دارای نقص توجه هستند که بر توانایی کودک در به خاطر سپردن دروس مدرسه تأثیر می‌گذارد. همچنین بیش‌فعالی و تکانشی بودن، حواس پرتی کودک را تشدید می‌کند. یکی دیگر از نقاط مشترک اختلال یادگیری و بیش‌فعالی، نقص در حافظه کاری است. حافظه کاری نقش کلیدی در یادگیری شامل ورود اطلاعات، پردازش، ذخیره سازی و بازیابی دارد. بنابراین هر زمان حافظه کاری نقص پیدا کند احتمال بروز همزمان اختلال یادگیری و بیش‌فعالی افزایش می‌یابد (خُدیر و همکاران، ۲۰۲۰).

اختلال زبان شفاهی

در اکثر مقالات، نارساخوانی در بیش از نیمی از موارد نتیجه اختلالات زبانی شفاهی است. ارتباط بین اختلالات خواندن و اختلالات زبانی شفاهی می‌تواند به عوامل شناختی مشترک و یا به وجود احتمالی ژن‌های مستعد رایج و یا عوامل ژنتیکی بستگی داشته باشد. در تمام

شدن از مراقبان مورد اعتماد خود و ترس از معلم و همکلاسی‌ها است. این نوع اضطراب به طور چشمگیری بر یادگیری کودکان اثر می‌گذارد (خُدیر و همکاران، ۲۰۲۰).

اختلال بیش‌فعالی^۶

یکی از شایع‌ترین بیماری‌های همراه با ناتوانی‌های خواندن، اختلال بیش‌فعالی کمبود توجه (ADHD) است. کودکان با ناتوانی‌های یادگیری خطر افزایش بیش‌فعالی را نشان می‌دهند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند بین بی‌توجهی و ناتوانی در خواندن رابطه قوی وجود دارد. براساس پژوهش‌ها، کودکان بیش‌فعال ۱۵ تا ۵۰ درصد اختلال خواندن، ۲۴ تا ۶۰ درصد اختلال ریاضی و ۲۴ تا ۶۰ درصد اختلال نوشتن دارند و به طور کلی بین ۲۵ تا ۵۰ درصد دارای اختلال یادگیری هستند به دلیل همپوشانی زیاد بین ناتوانی‌های خواندن و بیش‌فعالی، تشخیص وجود بیش‌فعالی در کودک ناتوان در خواندن به منظور سنجش بهتر مداخله مورد نیاز مهم است (ساهو، بسواز و پدهی، ۲۰۱۵). کودکان مبتلا به اختلال یادگیری دارای نقص

6 Attention deficit hyperactivity disorder (ADHD)

عملکرد شناختی مربوط به فرایندهای تفکر سالم را تحت تاثیر قرار می‌دهد و توانایی فرد برای تمرکز و تصمیم‌گیری را مختل می‌کند. همچنین افسردگی ترشح مواد شیمیایی در مغز را تغییر می‌دهد و کارایی حافظه کاهش پیدا می‌کند (خُدیر و همکاران، ۲۰۲۰).

خودکشی^۸

نوجوانانی که مشکلات خواندن قابل توجهی دارند نسبت به نوجوانانی که توانایی خواندن معمولی دارند در معرض خطر بیشتری برای مشکلات رفتاری و عاطفی هستند. علاوه بر این، جوانان با اختلال یادگیری در معرض خطر بیشتری برای رفتارهای خودکشی هستند. مشکلات خواندن باعث ایجاد چرخه‌ای از خودارزیابی و احساسات منفی می‌شود که در نهایت منجر به تلاش برای فرار از موقعیت‌های بد و خودآگاهی می‌شود. نوجوانانی که مشکل خواندن تک کلمه دارند، دارای نرخ‌های بالاتری از خودارزیابی منفی، ترک تحصیل و خودکشی هستند. برخی از موارد خودکشی

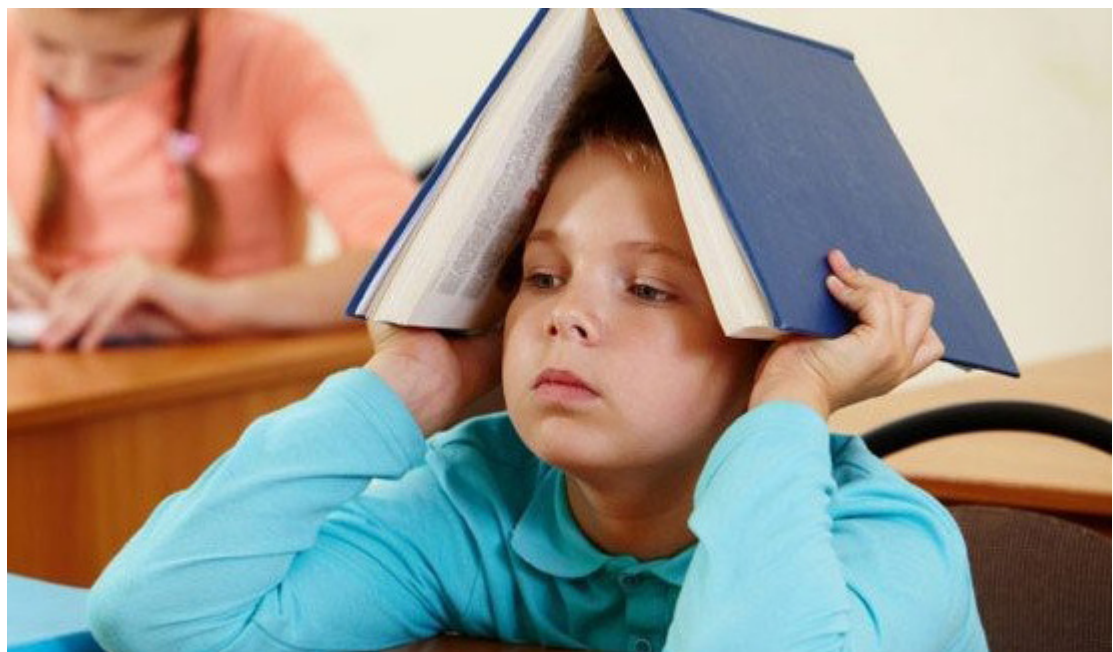
موارد، اگر مدرکی دال بر اختلال رشد زبان شفاهی وجود داشته باشد، حتی اگر در حد متوسط باشد، بهتر است از همان ابتدا مورد توجه قرار گیرد تا کودک سریع‌تر درمان‌های لازم را دریافت کند (چریف و همکاران، ۲۰۱۸).

اختلال افسردگی^۷

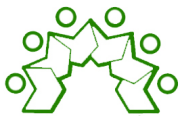
اگرچه شیوع بیماری افسردگی محدود است اما برخی از پژوهشگران افزایش فراوانی علائم افسردگی و عزت‌نفس پایین در کودکان مبتلا به نارساخوانی را بدون تشخیص رسمی افسردگی نشان داده‌اند (چریف و همکاران، ۲۰۱۸). یافته‌ها نشان می‌دهد کودکان مبتلا به اختلال یادگیری نسبت به کودکان عادی نرخ بالاتری از افسردگی را نشان می‌دهند. حالت افسردگی می‌تواند تاثیر منفی بر فرآیند یادگیری داشته باشد و کودکان مبتلا به اختلال یادگیری ممکن است مشکلات روحی را به عنوان یک تجربه تحصیلی نامطلوب در نظر گیرند. افسردگی به عنوان یکی از فاکتورهای سلامت روانی،

8 Suicide

7 Depressive disorder

۷

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

اضافه یا با آن‌ها تعامل داشته باشد تا به طور قابل توجهی احتمال پیامدهایی مانند خودکشی و ترک تحصیل را افزایش دهد (ساهو، بسواز و پدهی، ۲۰۱۵).

نشان دهنده تلاشی برای فرار از خود پس از موقیعت‌هایی است که منجر به درک محدودیت‌ها می‌شود. این امکان وجود دارد که استرس‌های مرتبط با مشکلات خواندن به سایر عوامل خطر یا استرس در زندگی نوجوان

منابع

Cherif ,L, Ayedi ,H, Khemekhem ,K, Hadjkacem ,I, Walha ,A, Mchirgui ,R, Ammar ,S, Hssairi ,I, Triki ,Ch, Ghribi ,F and Moalla ,Y. (2018). Specific learning disorders and psychiatric comorbidities in school children in Sfax, Tunisia, Trends Med, 18(6), 1-5

Khodeir, M.S , El-Sady, S.R and El-Razek Mohammed, H.A. (2020). The prevalence of psychiatric comorbid disorders among children with specific learning disorders: a systematic review, The Egyptian Journal of Otolaryngology, 36 (57)

Sahoo, M.K, Biswas, H and Padhy,S.K. (2015). Psychological Co-morbidity in Children with Specific Learning Disorders, Journal of Family Medicine and Primary Care, 4(1), 21-25

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

مکاتب و آراء تربیتی در بخش مدرسه

نسیم ایمانی
کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی
دانشگاه الزهرا

در جدول شماره ۱، دیدگاه مکاتب و آراء تربیتی در بخش مدرسه ارائه شده است. شما کدام را می‌پسندید؟

جدول شماره ۱- دیدگاه مکاتب و آراء تربیتی در بخش مدرسه

۱- مدرسه به عنوان نهادی اجتماعی باید دانش‌آموزان را با چکیده سرمایه فرهنگی آشنا سازد، به طوری که بتوانند این میراث فرهنگی را بشناسند، در آن سهیم شوند و به سهم خود آن را گسترش دهند. وظیفه مدرسه است که از دانش، مهارت و انضباط پیشین پاسداری کند. مدرسه از طریق انتقال عامدانه میراث فرهنگی به شکل برنامه‌ای منظم، متوالی و متراکم، بچه‌ها را برای آینده آماده می‌کند.

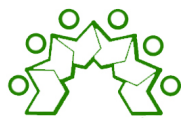
۲- مدرسه نهاد ویژه‌ای است که رسالت آن توسعه عقلانی است. مدرسه نباید مسئولیت عرضه خدماتی را به عهده گیرد که نهادهای دیگر نسبت به انجام آن غفلت یا امتناع ورزیده‌اند. مدرسه هر چه بیشتر نقش موسسات بهداشتی، تفریحی یا کارایی را ایفا کند، وقت، پول، و نیروی کمتری برای پرداختن به نقش اصلی خویش در اختیار خواهد داشت. استفاده از مدرسه به عنوان موسسه‌ای خدماتی نه فقط اهداف آن را مخدوش می‌کند، بلکه آن را غیر موثر و پرهزینه می‌سازد.

۳- مدرسه، باید در مقیاسی خرد، «جامعه‌ای ایمانی» باشد که با نهاد مذهبی جامع‌تر جهانی مرتبط است. در خلال سال تحصیلی، مراسم مذهبی برگزار شوند و جوّ مذهبی تقویت شود. مدرسه نهادی نیست که بتواند همه شئون تربیتی را در بر بگیرد. اثربخشی مدرسه به عنوان نهادی آموزشی وابسته به آن است که نهادهای دیگر همچون خانواده به مسئولیت‌های تربیتی خویش عمل کنند.

۴- لازم است از طریق تبدیل مدرسه به محیط آرام یادگیری، از رسمیت آن کاسته شود. موسسات تربیتی به صورت مکان‌هایی شبیه خانه و نه همچون موسسات رسمی طرح‌ریزی شوند. مدرسه به عنوان محلی برای مطالعه رسمی موضوعات آکادمیک مورد نظر نیست؛ مدرسه نباید از محیط زندگی کودک مجزا تلقی شود، بلکه باید ادامه آن محسوب شود.

۵- تصور مبنای مدرسه، در خصوص فن تربیت، «آزمایشگاه» بودن آن است. لازم است مدرسه، نقش اجتماعی بزرگتر را بر عهده بگیرد. مدرسه محیطی تخصصی است که با این هدف تأسیس شده تا نسل جوان را عامدانه به مشارکت فرهنگی وارد کند. مدرسه به عنوان نهادی اجتماعی، عامل انتخاب‌گری است که در عین حالی که به انتقال میراث فرهنگی می‌پردازد، در صدد بازسازی آن برای برآورده نیازهای زمان حال است. کنش‌های سه‌گانه مدرسه، عبارت از: ساده کردن، پالودن و متعادل ساختن میراث فرهنگی است.

۶- هدف مدرسه، بیدار کردن و شدت بخشیدن به خودآگاهی فرد است که به دنبال آن، در قبال آگاهی خود مسئولیت پیدا می‌کند. در مدرسه نیازی نیست که بچه‌ها با اغفال، لطایف‌الحیل و یا زور وادار به یادگیری شوند. تحمیل‌های مداوم و غیر ضروری، فرصت‌های انتخاب آزاد را که برای رشد هوشمندانه و انسانی ضرورت دارند، محدود می‌کند. کارایی استانداردشده، القای نقش‌های اجتماعی و فرهنگی و تشبّه به گروه، و ستم میانگین^۲ (مراعات سلیقه میانگین)، روند اجتماعی و تربیتی مدرسه را تحت تأثیر قرار داده و با تشخیص دانش‌آموز و ایجاد فرصت برای آفرینش افراد اصیل منافات دارد.

جدول شماره ۱- دیدگاه مکاتب و آراء تربیتی در بخش مدرسه

۷- مدرسه نهاد اجتماعی عمده‌ای است که بر آن پیامدهای اجتماعی و سیاسی مترتب است. مسایل آموزش و پرورش نباید در قالب شعارهایی عرضه شوند که برای تبلیغات، بیش از آموزش و پرورش مناسب دارند. لازم است زمینه برای بررسی نقادانه زبان و اصطلاحات آموزش و پرورش فراهم شود.

۸- مدارس، بخشی از بافت اجتماعی را تشکیل می‌دهند، ولی موقعی موثر واقع می‌شوند که وظیفه آکادمیک اولیه خود را انجام دهند. مسایل بزرگ اجتماعی اساساً سیاسی، اجتماعی و اقتصادی هستند که ایجاب می‌کنند از سوی نهادهای خارج از مدرسه که وظایف آنها برای رسیدگی به این امور، سختی دارد، مورد رسیدگی واقع شوند.

۹- مدرسه باید در متن مسایل اجتماعی و پیشبرد تحولات جمعی قرار گیرد. در رابطه با محیط خارج، مدیران مدرسه و معلمان باید دیوارهای سیاسی و تئوریک که مدرسه را از جامعه جدا می‌کند، فرو ریزند و نیز باید دیوارهای درونی سازمان مدرسه را که آن را به حیطه‌های موضوعی، دانش پایه و بخش‌ها (گروه‌ها) تقسیم می‌کند، از میان بردارند.

۱۰- مدرسه، نباید صرفاً آئینه تمام‌نمای جامعه باشد. به این معنا که گروه‌های فشار قدرتمند برای حفظ منافع خویش می‌توانند بر مدرسه تسلط پیدا کنند. همچنین، مدرسه نباید پرورش کاران را فقط به پرداختن به مدرسه تشویق کند و از رسیدگی به مسایل اجتماعی پرهیز کند. مسایل اجتماعی خارج از مدرسه بخشی از اوضاعی است که فعالیت‌های درون مدرسه را تعیین می‌کنند. وظیفه مهم مدرسه، تسهیل تشخیص بحران‌های جامعه جدید است.

۱۰

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

۳- در صورتی که دیدگاه سوم را برگزیده‌اید، دیدگاه شما به جهان‌بینی طرفداران مکتب «تومیسسم»^{۱۱} (واقع‌گرایی خداپاوارانه) نزدیک است. پیشکسوتان این مکتب، توماس آکویناس^{۱۲} و ویلیام کانینگهام^{۱۳} هستند.

۴- در صورتی که دیدگاه چهارم را برگزیده‌اید، دیدگاه شما به جهان‌بینی طرفداران مکتب «طبیعت‌گرایی»^{۱۴} نزدیک است. پیشکسوتان این مکتب، ژان ژاک روسو^{۱۵}، یوهان هاینریش پستالوتسی^{۱۶} و هربرت اسپنسر^{۱۷} هستند.

۵- در صورتی که دیدگاه پنجم را برگزیده‌اید، دیدگاه شما به جهان‌بینی طرفداران مکتب «عمل‌گرایی»^{۱۸} نزدیک است. پیشکسوتان این مکتب، چارلز اس.

در ادامه، با توجه به شماره دیدگاه انتخابی‌تان از جدول شماره ۱، مکاتب و آراء تربیتی مورد نظر معرفی شده‌اند:

۱- در صورتی که دیدگاه نخست را برگزیده‌اید، دیدگاه شما به جهان‌بینی طرفداران مکتب «آرمان‌گرایی»^۱ نزدیک است. پیشکسوتان این مکتب، افلاطون^۲، یوهان گوتلیب فیخته^۳، فریدریش شلینگ^۴ و گئورگ ویلهلم فریدریش هگل^۵ هستند.

۲- در صورتی که دیدگاه دوم را برگزیده‌اید، دیدگاه شما به جهان‌بینی طرفداران مکتب «واقع‌گرایی»^۶ نزدیک است. پیشکسوتان این مکتب، ارسطو^۷، رابرت هوچینز^۸، مورتیمر آدلر^۹ و هری برودی^{۱۰} هستند.

11 theistic realism
12 Thomas Aquinas
13 William Cunningham
14 naturalism
15 Jean Jacque Rousseau
16 Johann Heinrich Pestalozzi
17 Herbert Spencer
18 pragmatism

1 idealism
2 Plato
3 Johann Gottlieb Fichte
4 Friedrich Schelling
5 Georg Wilhelm Friedrich Hegel
6 realism
7 Aristotle
8 Robert Hutchins
9 Mortimer Adler
10 Harry Broudy

مور^{۳۴}، برتراند راسل^{۳۵}، موریتس شلیک^{۳۶}
و لودویگ ویتگنشتاین^{۳۷} هستند.

۸- در صورتی که دیدگاه هشتم را
برگزیده‌اید، دیدگاه شما به جهان‌بینی
طرفداران نظریه تربیتی «ماهیت‌گرایی^{۳۸}»
نزدیک است. پیشکسوتان این مکتب،
کلیفتون فادیمان^{۳۹}، آرتور بستور^{۴۰}، ویلیام
چندلر بگلی^{۴۱}، مایکل دمیاشکوویچ^{۴۲}، والتر
اچ. رایل^{۴۳}، ام. ال. شین^{۴۴} و گاری ام.
ویپل^{۴۵} هستند.

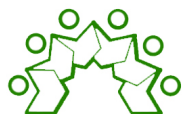
۹- در صورتی که دیدگاه نهم را برگزیده‌اید،
دیدگاه شما به جهان‌بینی طرفداران
نظریه تربیتی «پیشرفت‌گرایی^{۴۶}» نزدیک
است. پیشکسوتان این مکتب، ویلیام اچ.
کیپتریک^{۴۷}، فرانسیس پارکر^{۴۸} و کارلتون

پرس^{۱۹}، ویلیام جیمز^{۲۰}، جورج هربرت مید^{۲۱}
و جان دیوئی^{۲۲} هستند.

۶- در صورتی که دیدگاه ششم را
برگزیده‌اید، دیدگاه شما به جهان‌بینی
طرفداران مکتب «اصالت وجود^{۲۳}» نزدیک
است. پیشکسوتان این مکتب، سورن
کی‌یر که گارد^{۲۴}، فردریک نیچه^{۲۵}، فئودور
داستایوسکی^{۲۶}، کارل یاسپرس^{۲۷}، مارتین
هایدگر^{۲۸}، مارتین بوبر^{۲۹}، گابریل مارسل^{۳۰}،
ژان پل سارتر^{۳۱} و پُل تیلیش^{۳۲} هستند.

۷- در صورتی که دیدگاه هفتم را برگزیده‌اید،
دیدگاه شما به جهان‌بینی طرفداران مکتب
«تحلیل فلسفی یا فلسفه تحلیلی^{۳۳}» نزدیک
است. پیشکسوتان این مکتب، جی. ای.

۱۱

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی

روانشناسی تربیتی

سال ۹، شماره ۳۴

- 34 G. E. Moore
35 Bertrand Russell
36 Moritz Schlick
37 Ludwig Wittgenstein
38 essentialism
39 Clifton Fadiman
40 Arthur Bestor
41 William Chandler Bagley
42 Michael Demiashkevich
43 Walter H. Ryle
44 M. L. Shane
45 Gary M. Whipple
46 progressivism
47 William H. Kilpatrick
48 Francis W. Parker

- 19 Charles S. Peirce
20 William James
21 George Herbert Mead
22 John Dewey
23 existentialism
24 Soren Kierkegaard
25 Friedrich Nietzsche
26 Fyodor Dostoyevsky
27 Karl Jaspers
28 Martin Heidegger
29 Martin Buber
30 Gabriel Marcel
31 Jean- Paul Sartre
32 Paul Tillich
33 philosophical analysis/ analytical philosophy

واشبرن^{۴۹} هستند.

۱۰- در صورتی که دیدگاه دهم را برگزیده‌اید، دیدگاه شما به جهان‌بینی طرفداران نظریه تربیتی «بازسازی اجتماعی»^{۵۰} نزدیک است. از پیشکسوتان این مکتب می‌توان جورج اس. کاونتس^{۵۱} را نام برد.

در صورت علاقمندی به مطالعه بیشتر در زمینه هر یک از این مکاتب و آراء تربیتی، می‌توانید به منابع دست اول پیشکسوتان این مکاتب مراجعه فرمایید.

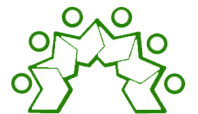
منبع:

گوئک، ال. جرالده. (۱۹۹۷). مکاتب فلسفی و آراء تربیتی. ترجمه محمدجعفر پاک‌سرشت. تهران: سمت.

49 Carleton Washburne
50 social reconstructionism
51 George S. Counts

۱۲

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

مهارت حل مسئله

فاطمه فتاحی
کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی
دانشگاه الزهرا

همه انسان ها در زندگی با مسائل و مشکلات متعددی روبرو می شوند وجود مشکل در زندگی امری طبیعی است بنابراین به جای منفعلانه رفتار کردن بهتر است یاد بگیرید که چطور مشکلات خود را حل کنید که اگر از توانایی لازم برای حل موفقیت آمیز مسائل برخوردار باشید، اعتماد به نفس بیشتری پیدا می کنید و در نتیجه به احساس ارزشمندی بیشتری دست می یابید، ولی اگر فاقد مهارت لازم برای حل مشکلات باشید یا از روش های نامناسب برای حل مسائل خود استفاده کنید در سازگاری با محیط اطرافتان دچار مشکل شده و سلامت روانی شما به خطر می افتد.

بنابراین مهارت حل مسئله شما را توانمند می سازد تا به طور موثر با مشکلات زندگی برخورد

کنید افرادی که هنگام مواجه شدن با مشکلات در زندگی دچار درماندگی و ناتوانی می شوند به طور انعطاف ناپذیری تنها از یک راه حل برای حل مشکلات خود استفاده می کنند و راه حل های دیگر را امتحان نمی کنند و دست از تلاش بر میدارند بنابراین استفاده از یک راه حل جدید و کاملاً متفاوت در برخورد با مشکل، می تواند بسیار سودمند و موثر باشد.

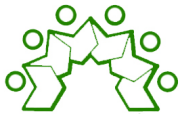
گام هایی حل مسئله

۱- تعریف مشکل

برای حل مشکل باید بدانید که مشکل شما چیست، مشکل خود را به طور دقیق مشخص کنید

۲- تهیه فهرستی از راه حل های مختلف

۱۳

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

پس از آن که مشکل خود را به طور دقیق تعریف کردید، باید به خوبی فکر کنید و تمام راه حل های ممکن برای حل مشکل را بنویسید. برای حل یک مشکل راه حل های مختلفی وجود دارد هر چقدر بتوانید راه حل های بیشتری پیدا کنید در حل مشکلات به موفقیت بیشتری دست می یابید؛ یکی از تکنیک ها، بارش فکری است که در این تکنیک باید ذهن خودتان را آزاد بگذارید و تمام راه حل هایی که به ذهنتان می رسد چه خوب، چه بد، چه سخت و آسان یادداشت کنید در این مرحله هیچ نوع قضاوتی در مورد مناسب بودن یا نبودن راه حل ها انجام ندهید در این تکنیک می توانید از افراد دیگری هم برای ارائه راه حل ها کمک بگیرید.

۳- انتخاب بهترین راه حل
در این مرحله از بین راه های فهرست شده بهترین راه حل را انتخاب کنید.

برای انتخاب بهترین راه حل، باید راه حل های مختلف را با هم مقایسه کنید تا بفهمید کدام یک از همه بهتر است برای این کار از خودتان سوال پرسید اگر از این راه حل استفاده کنم چه اتفاقی خواهد افتاد و چه پیامد و نتیجه ای به همراه دارد. می توانید از تکنیک «اگر..... آن وقت» استفاده نمود به عنوان مثال اگر از این راه حل استفاده کنم آن وقت چه اتفاقی خواهد افتاد و با استفاده

از روش «تحلیل هزینه- فایده» باید هزینه ها و مضرات هر کدام از راه حل ها و فواید آن ها را بررسی نموده و راه حلی که کمترین هزینه و بیشترین فایده داره انتخاب کنید.

۴- اجرای راه حل انتخاب شده

پس از انتخاب بهترین راه حل از بین راه حل های ممکن، باید آن را اجرا کنید و نتیجه آن را مورد ارزیابی قرار دهید.

۵- ارزشیابی

پس از اجرای راه حل انتخاب شده باید ارزیابی شود که آیا راه حل مورد نظر موثر و رضایت بخش بوده است یا خیر، که اگر راه حل انتخاب شده موثر نباشد باید مراحل حل مسئله را مرور کنید تا ببینید در کجا اشکال وجود داشته که مشکل حل نشده است. آیا مشکل به درستی مشخص شده بوده است؟ آیا راه حل انتخابی بهترین راه حل بوده است؟ آیا می توانستید از راه حل های دیگر برای حل مسئله استفاده کنید؟ که با بررسی سوالات، فرایند حل مسئله را از نو شروع کنید.

به یاد داشته باشید که حل کردن مسئله و مشکل یک روش فعال هست نه منفعلانه.

به جای پاک کردن صورت مسئله و فرار از مشکلات، لازم است به شیوه فعالانه به دنبال روش صحیح حل کردن مشکلات باشید.

بررسی صبر در اسلام و رابطه آن با خود مهار گری

با هدف کاهش خودارضایی نوجوانان

انسبه خلیل نژادی
کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی
دانشگاه الزهرا

مقدمه

از جمله مفاهیم ارزشمندی که در دین اسلام بسیار بر حفظ آن اشاره شده است، صبر می باشد به گونه ای که حتی پیامبر اکرم نیز در آیه ی «فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ» (احقاف/۳۵) توصیه بدان شده است. محققان و مفسران صبر را شکیبایی، بردباری، حلم، تسلیم و غیره معنا کرده اند اما «برای شناختن مفهوم و محتوای صبر و میدان هایی که صبر در آن به کار می آید یگانه راه ثمربخش آن است که به قرآن و حدیث مراجعه شود.» (خامنه ای، ۱۳۹۹: ۲)

صبر می تواند در ابعاد فردی و اجتماعی ظهور کند و سبب به وجود آمدن فضایل معنوی دیگری نیز شود. صبر، ظرفیت وجودی افراد را بالا می برد و سبب می شود میزان کنترل انسان بر رفتارش افزایش یابد و از نظر روانشناختی به مدیریت نفس و خودمهار گری می رسد. (نوری، ۱۳۸۷)

درونی شدن ویژگی های اخلاقی در انسان از جمله موضوعات مهم هم در دین اسلام و هم در روانشناسی می باشد. الگوهای روان تحلیل گری بر درونی سازی هنجارهای اجتماعی تاکید دارند و به احساس خود ملامت گری مرتبط با آن تمرکز می کنند. رفتار گرایان نیز رفتار آشکار را هسته اخلاق روانشناختی می دانند. نظریه پردازان اجتماعی-فرهنگی بر نقش الگوهای شناختی و روانشناسان شناختی نیز بر استدلال

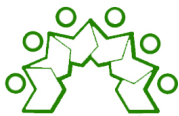
و تصمیم گیری شناختی تاکید دارند. (جان بزرگی، ۱۳۹۳) لذا برنامه های آموزش والدین و مربیان و آگاهی خود فرد برای درونی کردن اخلاق از کودکی جایگاه مهمی دارد. این مقاله با هدف نگاه روانشناختی به مفهوم دینی صبر و یافتن مراحل تحول گرایانه این ویژگی فرااخلاقی در انسان در جهت کاهش رفتار های پرخطر در برابر تکانه های جنسی می باشد.

تعریف صبر در اسلام

انسان چهار قوه دارد اعم از: قوه عاقله، شهوت، غضب و وهم. که هر کدام در تلاشند تا بر سایر قوات برتری یابند و تنها زمانی انسان به سعادت و کمال خواهد رسید که قوه عاقله حاکم باشد. (نراقی، ۱۳۹۲)

تفسیری متفاوت با سایرین که نظر محقق را به خود جلب نمود این است که خامنه ای بر خلاف معنای رایج و عرفی، صبر را به معنای «استقامت» می داند و معادل های دیگری نیز مانند «پایداری، ایستادگی، عقبگرد نکردن، استحکام، پافشاری» برای آن ذکر کرده است. (دیدار رؤسای سه قوه و مسئولان نظام، ۱۳۸۷/۰۶/۱۹) در جای دیگر نیز چند قید به آن اضافه می کند: صبر یعنی «مقاومت آدمی، در راه تکامل در برابر انگیزه های شرآفرین، فسادآفرین و انحطاط آفرین» (خامنه ای، ۱۳۹۹: ۴) و در مثالی جهت توضیح این معنا می گویند کوهنوردی را در نظر بگیرید که در برابر موانع

۱۵

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

موجود بر سر راه رسیدن به قله مقاومت می‌کند و با اراده و حوصله آنها را پشت سر می‌گذارد تا به قله برسد. و سپس می‌فرمایند: «لذا صبر یعنی در برابر همه موانع رسیدن به تکامل و تعالی، مقاومت ورزیدن و با اراده و عزمی استوار از آنها گذشتن و ره سپردن» (همان)

اقسام صبر در اسلام

با توجه به آیات و روایات صبر را می‌توان به چند گروه تقسیم نمود که اسامی متفاوتی دارد: صبر در معارک و جنگ‌ها که شجاعت است، صبر در حال غضب که حلم است، صبر بر مقتضیات شهوت که عفت است، صبر بر حب دنیا که زهد است، صبر در برابر مشکلات که استقامت است، صبر بر کظم غیظ که حلم است، صبر بر حفظ اسرار که کتمان سر است، صبر بر مصیبت که جزع نکردن است، صبر در معصیت که تقوا است، صبر در مشقت عبادت که طاعت است. (نوری، ۱۳۸۷) در طبقه بندی کلی تر صبر بر سه قسم صبر بر معصیت، صبر

بر مصیبت و صبر بر طاعت تقسیم می‌شود. صبر بر مقتضیات شهوت عبارت است از مقاومت کردن نفس با هوا و هوس خود و ثبات قوه عاقله که باعث دین است در مقابل قوه شهویه که باعث هوا و هوس است. (نراقی، ۱۳۹۲) «مقاومتی است در برابر آتش طغیان و یا انحراف غرائز؛ زیرا که اساسا معصیت و گناه از همین طغیان و انحراف منشأ می‌گیرد. اسلام به پیرو خود دستور صبر می‌دهد یعنی فرمان مقاومت در برابر طغیان و انحراف این غریزه. صبر یعنی مقاومت در برابر انگیزه‌ی فساد آفرین که این همه را موجب می‌شود» (خامنه‌ای، ۱۳۹۹: ۳۳-۳۵) که در این پژوهش صبر در برابر معصیت و به طور خاص تر صبر در برابر مقتضیات شهوت هدف محقق بوده و مورد بررسی قرار گرفته است.

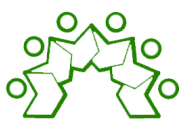
واژه‌های معادل صبر در روانشناسی

صبر در معصیت به مهار تکانه‌های جنسی، پرخاشگری، تکانه‌های خوردن، شهوت سخن گفتن و گرایش‌های قدرت و ثروت مربوط

۱۷

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

و هم پسر از کلمه خود ارضایی استفاده می شود. (همان) خودمهارگری ناقص سبب بروز رفتارهای پرخطر در نوجوانی نظیر بزهکاری و خودارضایی در مواجهه با تکانه های جنسی می گردد. این نوجوان یا تشخیص رفتار قابل قبول را از رفتار غیر قابل قبول یاد نگرفته است و یا شیوه های کنترل لازم و کافی را یاد نگرفته تا رفتار را تحت کنترل خود اداره کند. (جان بزرگی، ۱۳۹۳)

طبق پژوهش ها و بررسی های صورت گرفته عوامل پدید آورنده خودارضایی شامل علل زیستی مانند: وجود انگل در معده، وجود نامنظمی پوستی در محل ختنه و عدم رعایت بهداشت به ویژه در دستگاه تناسلی که سبب خارش در مقعد و یا ورم دستگاه تناسلی می شود. و اگر سریعاً جهت رفع این عوامل به پزشک مراجعه نشود این احساس خارش عاملی برای دست زدن مکرر به ناحیه تناسلی و در ادامه منجر به حس لذت میشود؛ عوامل مکانیکی مهم مانند نوازش های غلط مادر و اطرافیان که منجر به پدید آمدن حس لذت در کودک و نوجوان می شود. همچنین شست و شو افراطی کودک نیز می تواند در این امر دخیل باشد؛ حالت تنهایی و

می شود. (نوری، ۱۳۸۷) که تحت عنوان خود مهارگری یعنی «توانایی پیروی از درخواست، تعدیل رفتار مطابق با موقعیت، به تاخیر انداختن ارضا یک خواسته یا یک کار و به طور کلی رفتار در چارچوب قابل قبول اجتماعی، بدون مداخله و هدایت مستقیم فردی دیگر» (جان بزرگی، ۱۳۸۹: ۵۴) می توان تعریف کرد.

با توجه به بررسی آیات و روایات و گستره معنایی و مفهومی که واژه صبر دارد بسیار فراتر از مفاهیم روانشناسی می باشد اما در این مقاله مفهوم خودمهارگری در جهت بررسی ها و تطابق های بعدی انتخاب شده است.

خودمهارگری ناقص

استمناء در زبان عربی به عملی گفته می شود که فرد مذکر برای رسیدن به ارضای جنسی انجام می دهد و استشهائ نیز یعنی طلب شهوت برای فرد مونث؛ در تعبیرات اسلامی نیز به عنوان نکاح با خود یاد شده و رسول خدا در مذمت آن فرموده است: «هر کس شهوتش را با دست بیرون کند مورد نفرت خداست و آن گناهی بزرگ است» (جهانی و دیگران، ۱۳۹۵: ۱۳۰) ولی در علم سکسولوژی برای هم دختر

انزوا، محرومیت عاطفی، اضطراب و نگرانی، عدم اشتغال به بازی و سرگرمی که از ویژگی های حیات کودک و نوجوان است از جمله عوامل روانی-عاطفی است که موجبات لغزش و انحراف را فراهم می آورد. عوامل اجتماعی مانند برخی بازی ها که موجب تحریک و لغزش کودک می شود مثل کول گرفتن، مشاهده روابط جنسی اعم از انسان ها و حیوان ها، پوشش نامناسب افراد در خانه و میهمانی ها و مشاهده عکس ها و فیلم های تحریک آمیز جنسی نیز نقش مهمی دارند. (جهانی و دیگران، ۱۳۹۵)

پژوهش عملی

طبق مقاله ای با عنوان «پیش بینی میزان خودمهارگری نوجوانان دختر و پسر در مقطع دبیرستان براساس میزان صبر اسلامی و جهت گیری دینی» که توسط مریم سادات سید حسینی و همکاران انجام گردیده است؛ پژوهش رابطه سطح خودمهارگری نوجوانان را با دو متغیر جهتگیری دینی و سازه صبر براساس آموزه های اسلامی بررسی کرده است. بدین منظور نمونه ای با حجم ۳۶۲ نفر از میان ۴۷۰۹ دانش آموز متوسطه اول و دوم با سنین ۱۴ تا ۱۷ سال در شهرستان محلات، به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شده است. سه پرسشنامه جهت گیری مذهبی، مقیاس صبر اسلامی در نوجوانان و مقیاس خودمهارگری براساس منابع اسلامی برای کشف داده های اولیه در میان آنان توزیع شده و داده ها با استفاده از ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون، به کمک نرم افزار spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که سازه صبر به میزان ۴۹ درصد با خودمهارگری ارتباط دارد و به میزان بالایی میتواند سطح خودمهارگری نوجوانان را با ضریب اطمینان ۴۵ درصد پیش بینی کند.

همچنین روشن شد که سطح جهت گیری دینی نیز به میزان ۱۸ درصد با همین ضریب اطمینان در خودمهارگری نوجوانان سهیم می باشد. از مجموع این یافته ها، نتیجه گیری می شود که برای افزایش سطح خودمهارگری می توان آموزش صبر اسلامی و مؤلفه های جهت گیری دینی را مدنظر قرار داد.

فهرست منابع

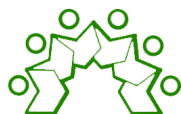
- ۱- جان بزرگی، مسعود. نوری، ناهید. آگاه هریس، مژگان. ۱۳۹۳. آموزش اخلاق، رفتار اجتماعی و قانون پذیری به کودکان (چاپ پنجم). تهران: ارجمند
- ۲- جهانی، هانیه. بهمن آبادی، زهرا. جهانشاهی، محدثه. ۱۳۹۵. تربیت جنسی کودکان. قم: سفیر صادق
- ۳- خامنه ای، سید علی. ۱۳۹۹. گفتاری در باب صبر. تهران: انقلاب اسلامی
- ۴- سید حسینی، مریم سادات؛ نارویی نصرتی، رحیم؛ داودی، حسین. پیشبینی میزان خودمهارگری نوجوانان دختر و پسر در مقطع دبیرستان براساس میزان صبر اسلامی و جهتگیری دینی. نشریه مطالعات اسلام و روان شناسی :: بهار و تابستان ۱۳۹۹ - شماره ۲۶) علمی-پژوهشی/ (صفحات: از ۶۷ تا ۸۶
- ۵- قرآن
- ۶- نراقی، ملا احمد. ۱۳۹۲. معراج السعاده. (چاپ هفتم) قم: علویون
- ۷- نوری، نجیب الله. زمستان ۱۳۸۷. بررسی پایه های روانشناختی و نشانگان صبر در قرآن. نشریه روانشناسی و دین. از ۱۴۳ - ۱۶۸

گزارش کارگاه مبانی روانشناسی خرد

فاطمه نعمت الهی
دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی
دانشگاه الزهرا

- کارگاه « روانشناسی خرد » ساعت ۸، روز یکشنبه ۱ اسفند ماه ۱۴۰۰، توسط انجمن روانشناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی با ارائه جناب آقای دکتر فریبرز درتاج رئیس انجمن روانشناسی تربیتی ایران و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی و با حضور ۲۰۰ نفر شرکت کننده برگزار شد. خلاصه ای از مطالب ارائه شده در کارگاه به شرح ذیل است:
- در روانشناسی همیشه بحث بر سر بیماریهای روانی بوده است اما در روانشناسی خرد، بحث بر سر انسانهایی است که در اوج کمال و سلامت هستند. در روانشناسی خرد، آدمهای فوق سالم مطالعه می شوند. تلاش در روانشناسی بر شناسایی افراد باهوش بوده است.
 - هزار روز اول زندگی به انضمام دوران بارداری، دوران طلایی پرورش هوش کودکان است. و مهمترین متغیر که کل زندگی را متاثر می کند، زیر دو سال شکل می گیرد. تمام مسیرهای عصبی که بعد از ۱۰ ماهگی فعال می شوند اگر داده به آنها نرسد، غیر فعال می شوند و دیگر هم فعال نمی شوند.
 - مدارس تیزهوشان خیلی خطرناک هستند. می بینیم با اینهمه آدم تیزهوش، ما نتوانسته ایم مشکلات جامعه را حل کنیم. چرا؟ چون پرورش یافته اند و بعد از ایران رفته اند. در ضمن پرورش این آدمها، ضرر زدن به بقیه افراد معمول جامعه است چون کلی هزینه تنها
- برای ۲ تا ۳ درصد دانش آموزان می شود.
- میانگین بهره هوشی در دنیا افزایش یافته اما کمکی به زندگی بهتر ما نکرده است. در ضمن می بینیم که خیلی از مشکلات مثل همین ویروسها نیز توسط همین افراد باهوش ساخته می شوند. قانون طبیعت، قانون جنگل. افراد قوی تر بمانند. اما افراد خردمند اینگونه فکر نمی کنند. معمولاً توجه افراد نسبت به افرادی که خدمت کرده اند، به سمت افراد باهوش بوده است. افراد باهوش اسلحه می سازند. قدرت را مهم می دانند و ممکن است قربانی بگیرند اما انسان خردمند هیچوقت به کشتن آدمها فکر نمی کند.
 - اریکسون خرد را محصول مرحله آخر رشدی خود می داند. مرحله ۸ ام. خرد در ابتدای زندگی قابل دسترسی نیست. باید به هویت خود برسیم. خردمند کسی است که مسائل بنیادین زندگی برایش مهم است. بینش عمیق و قضاوت درست. مدیریت زندگی و روشهای خوب زندگی برایش مهم است.
 - یکی از افرادی که در مورد روانشناسی مثبت و خرد کار کرده است، استرنبرگ است. استرنبرگ می گوید که کاربرد هوش، خلاقیت و دانش با وساطت ارزشها را خرد می داند. برای اهداف جمعی نه من.
 - آردلت، خرد را یک ویژگی شناختی با سه بعد، شناختی، تأملی و عاطفی می داند و می گوید از ترکیب این سه بعد، خرد حاصل

کارگاه «روانشناسی خرد» ساعت ۸، روز یکشنبه ۱ اسفند ماه ۱۴۰۰، توسط انجمن روانشناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی با ارائه جناب آقای دکتر فریبرز درتاج رئیس انجمن روانشناسی تربیتی ایران و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی و با حضور ۲۰۰ نفر شرکت کننده برگزار شد. خلاصه ای از مطالب ارائه شده در کارگاه به شرح ذیل است:

- در روانشناسی همیشه بحث بر سر بیماریهای روانی بوده است اما در روانشناسی خرد، بحث بر سر انسانهایی است که در اوج کمال و سلامت هستند. در روانشناسی خرد، آدمهای فوق سالم مطالعه می شوند. تلاش در روانشناسی بر شناسایی افراد باهوش بوده است. - هزار روز اول زندگی به انضمام دوران بارداری، دوران طلایی پرورش هوش کودکان است. و مهمترین متغیر که کل زندگی را متاثر می کند، زیر دو سال شکل می گیرد. تمام مسیرهای عصبی که بعد از ۱۰ ماهگی فعال می شوند اگر داده به آنها نرسد، غیر فعال می شوند و دیگر هم فعال نمی شوند.

- مدارس تیزهوشان خیلی خطرناک هستند. می بینیم با اینهمه آدم تیزهوش، ما نتوانسته ایم مشکلات جامعه را حل کنیم. چرا؟ چون پرورش یافته اند و بعد از ایران رفته اند. در ضمن پرورش این آدمها، ضرر زدن به بقیه افراد معمول جامعه است چون کلی هزینه تنها برای ۲ تا ۳ درصد دانش آموزان می شود.

- میانگین بهره هوشی در دنیا افزایش یافته اما کمکی به زندگی بهتر ما نکرده است. در ضمن می بینیم که خیلی از مشکلات مثل همین ویروسها نیز توسط همین افراد باهوش ساخته می شوند. قانون طبیعت، قانون جنگل. افراد قوی تر بمانند. اما افراد خردمند اینگونه فکر نمی کنند. معمولاً توجه افراد نسبت به افرادی که

خدمت کرده اند، به سمت افراد باهوش بوده است. افراد باهوش اسلحه می سازند. قدرت را مهم می دانند و ممکن است قربانی بگیرند اما انسان خردمند هیچوقت به کشتن آدمها فکر نمی کند.

- اریکسون خرد را محصول مرحله آخر رشدی خود می داند. مرحله ۸ ام. خرد در ابتدای زندگی قابل دسترسی نیست. باید به هویت خود برسیم. خردمند کسی است که مسائل بنیادین زندگی برایش مهم است. بینش عمیق و قضاوت درست. مدیریت زندگی و روشهای خوب زندگی برایش مهم است.

- یکی از افرادی که در مورد روانشناسی مثبت و خرد کار کرده است، استرنبرگ است. استرنبرگ می گوید که کاربرد هوش، خلاقیت و دانش با وساطت ارزشها را خرد می داند. برای اهداف جمعی نه من.

- آردلت، خرد را یک ویژگی شناختی با سه بعد، شناختی، تأملی و عاطفی می داند و می گوید از ترکیب این سه بعد، خرد حاصل می شود.

۱- شناختی (تلاش و تمایل برای دانستن حقیقت و درک عمیق تر زندگی)،

۲- تأملی (تلاش برای دیدن اتفاقات از دیدگاههای دیگر و دیگران بدون سوگیری ذهنی) و

۳- عاطفی (عشق به تعامل همدلانه و خوب نسبت به دیگران، لذت ببری از کمک کردن به دیگران).

- استرنبرگ می گوید درک کامل خرد نیاز به خرد بیشتری دارد که ما الان می فهمیم. یعنی ما باید به این سمت حرکت کنیم و دانش خود را در این مورد افزایش دهیم. آدمهای خردمند، سوگیری ندارند، منافع همه را در نظر می گیرند، سمت و سوی جنگ ندارند. افراد خردمند در مذاکرات، منافع دو طرف را در نظر می گیرند.

خصوصیات افراد خردمند:

- ۱- توانمندی شناختی:
 - ◀ تمایل به دانستن حقیقت
 - ◀ درک عمیق تر پدیده ها: دانش افراد خردمند توصیفی است.
 - ◀ افراد خردمند دانش تفسیری دارند.
 - ◀ کشف دوباره آنچه فرد از قبل می دانسته است.
 - ◀ هوش بالا: هوش متبلور، هوش سیال
 - ◀ هوش متبلور در درگیری مستقیم بوجود می آید.
 - ◀ هوش هیجانی بالا. گلدمن خیلی روی آن کار کرده است و آن را در مقامی بالاتر از آی کیو می داند. افراد با EQ بالاتر افراد موفق تری نسبت به آی کیو ها هستند.
 - * آگاهی به نقاط ضعف خود
 - * کنترل ارتباطات با دیگران
 - * هملی
 - * خودشناسی، نقاط ضعف و قدرت
 - * کنترل احساسات، کنترل خشم
- ۲- جستجو برای دستیابی به بینش
 - ◀ با موضوعات به شکل سطحی برخورد نمی کند
 - ◀ در زمان قضاوت، ترجیح می دهند اطلاعات کافی به دست آورند.
 - ◀ عجولانه قضاوت نمی کنند.
 - ◀ گلوک، این ویژگی را پلی بین انگیزش و شناخت می دانند.
 - ◀ ذهن خودش ممکن است بر اساس طر حواره ها، چیزی را بسازد و اطلاعات لحظه ممکن غلط باشند.
- ۳- تأمل و بازنگری:
 - ◀ نگاه تأملی به مسائل بدون سوگیری و نفع شخصی، بدون فراکنی، ذهنیت گرایی

- ◀ جلوگیری از تصمیم های عجولانه، همان Reflection است
- ◀ مراقبت و کمک به دیگران
- ◀ بعد عاطفی است
- ◀ هیچ چیز در زندگی، لذت بخش تر از کمک به دیگران نیست.
- ◀ بدون چشمداشت. صرفا به خاطر نیاز آن آدم.
- ◀ نیت از کمک مهم است. پز نباشد.
- ۴- مهارتهای حل مسئله در زندگی واقعی
 - ◀ ارتباط با دیگران برای حل مشکلات جدی و اجتماعی
 - ◀ مسائل کلان، مثل آلودگی هوا، ترافیک، آب، جنگ، مسائل اقتصادی
 - ◀ مسائل عمیق زندگی که برای انسانها خردمند، حد و مرز ندارد. دیگران مثل خودمان.
 - ◀ مشکلات ارتباط بهتر بین افراد در همه دنیا حل شود. مرزبندیها، ساختگی است.
- ۵- از خود فراروی (self transcendent).
 - ◀ عبور از خود و پیوند با کل بزرگتر
 - ◀ از علایق شخصی عبور می کند.
 - ◀ تمرکززدایی می شود ازش.
 - ◀ باید لذت درونی را احساس کند. اهمیتی به باز خورد دیگران می دهد.
 - ◀ بتوانیم به این مرحله در زندگی خود برسیم.
- ۶- تحمل ابهام
 - ◀ صحبت با عدم قطعیت. چیزی باشد که ما خبر نداشته باشیم.
 - ◀ عدم تحمل ابهام برای مدت.
 - ◀ این افراد می توانند مدت طولانی در موقعیت مبهم باقی بمانند.
 - ◀ تحمل اضطراب شرایط ابهام خیلی سخت است.
- ۷- گشودگی به تجربه (opennessto experience)
 - ◀ به تجربیات جدید، اجازه ورود می دهند.

◀ اعتقادات پوسیده، دست و پای این افراد را نمی‌بندد.

◀ تنوع بخشی در تجربه‌ها

اگر ما این هشت ویژگی را در یک فرد ببینیم، این فرد نمود خردمندی است. تلاش کنیم بسته‌هایی برای آموزش افراد در سنین پایین‌تر طراحی شده است.

- ادامه بحث بر روی هوشهای هشت گانه گاردنر:

گاردنر، آن هشت نوع هوش (موسیقیایی، برون فردی، طبیعت گرا، بصری-فضایی، منطقی-ریاضی، درون فردی، زبانی-کلامی، بدنی-جنبشی) را به ۵ نوع ذهن تبدیل کرده است. برای آینده ما نیاز به این ۵ ذهن داریم.

۵ ذهن:

۱- ذهن تخصص محور

۲- ذهن هم گذار یا ترکیب گرا

۳- ذهن خلاق

۴- ذهن احترام گذار

۵- ذهن اخلاق مدار

- در آینده باید بتوانیم به جای پرورش هوش، این ۵ نوع ذهن را تربیت کنیم. دو مورد آخر، به ارتباط انسانها مرتبط است. و بسیار به روانشناسی خرد مربوط می‌شود.

- جدیدترین دسته بندی از روانشناسی خرد.

- یکی از اولین روانشناسان که اولین بار در مورد خرد در روانشناسی حرف زد، استندی هال بود. بعداً اریک اریکسون از خرد صحبت می‌کند. هر دو این روانشناسان خرد را جزء ویژگیهای افراد مسن دانسته‌اند. اریکسون می‌گوید فردی می‌تواند در مورد خرد صحبت کند که خودش خردمند باشد.

تاریخچه نظری خرد در حوزه روانشناسی
الگوی خرد برلین:

مدل خرد برلین این دو ملاک را برای خرد می‌گذارد.

۱) دانش تخصصی در امور واقعی و ۲) دانش کافی در مورد روشها و کاربردها (می‌شود خرد عملی. یعنی در زندگی با مشکلات به صورت مؤثر برخورد کنیم). و سه تا فرا ملاک.

۱) بافت گرایی محیط زندگی. یعنی هنجارها و ناهنجاریهای زندگی اجتماعی خود را بدانیم. باید رعایت کنیم.

۲) نسبی گرایی ارزشها: ارزشهای ما مطلق نیستند. هم فرد به فرد، هم زمان به زمان. باید به ارزشهای یکدیگر احترام بگذاریم حتی اگر مورد قبول ما نیست.

۳) در امور زندگی عدم قطعیت وجود دارد. نمی‌توانیم همه چیز را کنترل کنیم. مثل مریض شدن روز کنکور با اینکه خیلی خوانده بوده است.

ابزاری که برای سنجش خرد در الگوی خرد برلین استفاده می‌شود: سنجش تفکر بلند نام دارد. مشکلات خانوادگی می‌پرسد و آزمون شونده باید با صدای بلند فکر کند و پاسخ دهد. جواب یادداشت و بر اساس دو ملاک و فرا ملاک بررسی و امتیاز داده می‌شود. (ترک منزل دختر ۱۵ ساله)

الگوی خرد استرنبرگ

مرحله اول خرد به عنوان نظام دانش: یک نظام دانش درباره زندگی است. دو نظریه پرداز قوی داریم در این حوزه. «باز» روانشناس آلمانی. «باز» آن را دانش تخصصی می‌داند. (روانشناسی حرفه‌ای، راننده، مکانیک، ...)

حالا این دانش تخصصی چه ربطی به خرد دارد؟ دانش تخصصی یعنی دانش گسترده و عمیق در یک حوزه که ما را قادر می‌کند اطلاعات را در ذهن ذخیره با دیگر اطلاعات ترکیب و بعد استفاده کنیم. در اصل خرد هم همینطور است.

باز اسم مدلش را مدل یا پارادایم خرد برلین نهاد. در این پارادایم، دانش در مورد چگونگی زیستن است

مدل تعادل (توازن) خرد: استرنبرگ

هوش را مرکز نظریه قرا می دهد. استفاده از دانش ضمنی که در سایه ارزشها برای رسیدن به منفعت عام استفاده شود را خرد می نامد. راه حل‌های خردمندان برای مشکل باید سه نوع تعادل را برقرار کند و خردمند آنها را رعایت می کند.

۱- منابع مختلف را متعادل کند. مشکل وقتی است که منابع مختلف دیده شوند. منافع خودش را از جمع جدا بداند.

۲- بین نتایج بلندمدت و کوتاه مدت، تعادل برقرار کند.

۳- به نحوه برخورد با یک محیط یا موقعیت، این تعادل دوباره مطرح می شود.

◀ خودمان را تغییر دهیم تا با محیط سازگار شویم

◀ یا محیط را تغییر دهیم تا با ما هماهنگ شود.

◀ در غیر اینصورت، ترک محیط یا انتخاب محیط دیگر

مثال: بین این سه انتخاب باید تعادل برقرار کنیم. مثال ما با یک زوج دوست هستیم و زن و مرد که هر دو دوست شما هستند، به مشکل برمیخورند. شما چه کار کنید راه حل خردمندان داشته باشید

۱- منافع: اول منافع خودتان که دوستیها را از دوست ندهید. بعد بین منافع بقیه تعادل برقرار کنید. باید تمام منافع را در سلسله مراتبش در نظر بگیرید.

۲- کوتاه مدت، طلاق بگیرند و تمام اما دراز مدت، بد باشد.

۳- خودتان را سازگار کنید یا خودتان را از

موضوع بکشید بیرون.

نظریه های مهم در مرحله اول یعنی نظام دانش در زندگی همین نظریه برلین و استرنبرگ هستند

مرحله دوم

با مقاله ای از دکتر آردلت در نقد نظریه و مدل برلین آغاز شد و گفت خرد چیزی بیش از دانش درباره زندگی است. نقطه اصلی نقدش، برداشت در مورد دانش انتزاعی است (سال ۲۰۰۴).

آردل می گوید خرد شامل بینشهای شخصی که از تجربه شخصی به دست می آیند ساخته می شوند و در کتابها خوانده نمی شود. دانش از تامل در تجربه های خودشان است. از نظر آردل، چالشهای زندگی است. و تمرکز را بر شخصیت گذاشت و خرد را مشتمل بر سه ویژگی انسانها گفت. شناختی، عاطفی و تأملی. عملاً گسترش داده.

• شناختی، همپوشانی زیادی با خرد برلین دارد.

• تأملی، رسیدن به درک عمیقی از زندگی. تحریف در دیدگاه ها نکند. مشکلات را از دید افراد دیگر هم ببینیم.

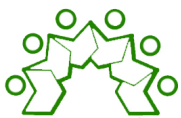
• عاطفی: هیجانات مثبت نسبت به دیگران داشته باشیم. همدلانه و دلسوزانه. هیجان منفی نداشته باشیم.

«خردمند این سه بعد را در کنار هم دارد».

نظریه خود تعالی لونسون و آلزین: خردمند را کسی می داند که با خود در صلح است، روی خود متمرکز نیست. خودشناسی دارد. نیازهای خود را می داند. به توجه دیگران نیاز ندارند و هدفشان خیر عمومی است.

نظریه و کستر: بررسی می کند مردم چگونه به تجربه های خود فکر و معنا سازی می کنند. ۵ عامل و جزء را برای خرد مشخص می کند. تجربه زندگی، یادآوری و تأمل، گشودگی، تنظیم

۲۳

فصل نامه راهبرد

نشریه علمی دانشجویی
روانشناسی تربیتی
سال ۹، شماره ۳۴

هیجان و شوخ طبعی.

• تجربه زندگی یعنی میزان مواجه افراد با چالشهای زندگی که اگر به آنها فکر کنیم و تأمل کنیم، خرد تقویت می شود.

• شوخ طبعی، خرد با کدام سبک شوخ طبعی ارتباط دارد. سبک شوخی ارتباط دهنده و خود فزاینده (که مشکل را راحت بگیرد). با دوسبک دیگر شوخ طبعی در ایران ارتباط منفی بالایی داشته است.

مرحله سوم:

خردمندی، به معنای جامع بودن آن نیست خرد به موقعیت و شرایط و دامنه و زمینه مربوط می شود. ممکن است یک درمانگر حرفه ای و خردمند در کارش، در خانواده اش مشکل داشته است.

بین خرد شخصی و خرد عام تفاوت قائل شده اند. دختری یا دختر خودتان در آن مثال. جوابها متفاوت است یا شبیه است. اینجا خرد شخصی و خرد عام می تواند متفاوت باشد. در آزمایشها تفاوت دیده شده است. اینکه پای منافع خود در میان باشد یا نه. به دست آوردن خرد شخصی بسیار سخت تر از خرد عام است.

خرد وابسته به موقعیت است. خرد به شدت به موقعیتی که فرد در آن قرار می گیرد وابسته است. رفتار شما در رانندگی در زمانی که عجله دارید با زمان عادی، یکی است. یک روانشناس دیگر به این مسئله پرداخته است.

رویکردهای فرهنگی: وابسته به بافت و زمینه. تعداد عملهای خرد در جوامع مختلف متفاوت بوده است.

نتیجه پژوهش ها:

در کار خود دکتر دانش پایه، در ایران (۲۳۳ نفر)، از نظر مردم خردمندی ۶ مؤلفه: پرسشنامه آن هم ساخته شده است. ۶ مؤلفه: تفکر راهبردی، خود آگاهی، معنویت (دینداری)، سازگاری (با

محیط)، رفتارهای جامعه پسند (حفاظت از طبیعت، محیط زیست)، مشاوره اجتماعی: ۳۴ سؤال. متناسب با فرهنگ ایران. همبستگی بالا با پرسشنامه آردل.

چه کسانی را خردمند می دانید؟ خردمندترین افراد در طول تاریخ از دیدگاه مردم ایران (همین ۲۳۳ نفر)،

امام علی، امام خمینی، امیر کبیر، پیامبر، کوروش کبیر، پروفیسور حسابی، پروفیسور سمیعی، امام حسین، بوعلی سینا، فردوسی.

انواع سنجش خرد:

خرد را می توانم با پرسشنامه های خود گزارش دهی بسنجیم. بعد از ۲۰۰۴، خرد و روانشناسی خرد، گسترش یافتند.

- ۱- خود گزارش دهی: آردل، سن دیه گو،
- ۲- اقدامات عملکردی: مثل تفکر بلند برلین: پارادایم خرد برمن، استدلال خرد تحقیقات در ایران: کارهای دکتر درتاج و دکتر دانش پایه

انجمن علمی دانشجویی روانشناسی تربیتی
دانشگاه علامه طباطبائی برگزار می کند

کارگاه مبانی روش سنجش خرد

مدرس: دکتر فریبرز درتاج

عضو هیئت علمی و استاد تمام گروه روانشناسی تربیتی
دانشگاه علامه طباطبائی تهران
رئیس انجمن روانشناسی تربیتی ایران

- زمان برگزاری: یکشنبه یکم اسفند، ساعت ۸ الی ۱۰ صبح
- کارگاه به صورت مجازی برگزار می شود.

رایگان

